

جاودانگی و پویایی شریعت اسلام

تألیف:

دکتر محمد علی ایزدی

مرکز نشر دانشگاه ۱۳۹۳

ایزدی، محمدعلی	BP
جاودانگی و پویایی شریعت اسلام / محمدعلی ایزدی	۲۲۱/۲
همدان: مرکز نشر دانشگاه بوعلی سینا، ۱۳۹۳.	ج ۹ الف /
۲۹۹ ص.	۱۳۹۳
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۲۸-۱۹۶-۹	
۱. محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت-۱۱۱ق-خاتمیت ۲. اسلام- تجدید حیات	
فکری، الف. عنوان	
۲۹۷/۴۳	

عنوان:	جاودانگی و پویایی شریعت اسلام
مؤلف:	دکتر محمدعلی ایزدی
داوران علمی:	دکتر قدرت‌الله نیازی، دکتر محمدرضا فریدونی، دکتر احمدحسین فلاحی
ویراستار ادبی:	زهره شاه‌رخی
ناشر:	مرکز نشر دانشگاه بوعلی سینا
مدیر مرکز نشر:	محمدجواد یداللهی
چاپخانه:	روشن
صفحه و قطع:	۲۹۹- وزیر
نوبت چاپ:	اول
تیراژ:	۱۰۰۰
قیمت:	۱۲۰۰۰ تومان
تاریخ انتشار:	۱۳۹۳
شماره کتاب:	الف / ۱۳۷
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۱۲۸-۱۹۶-۹

کلیه حقوق برای انتشارات دانشگاه بوعلی سینا محفوظ است

مراکز فروش در همدان: ۱. دانشگاه بوعلی سینا، اداره انتشارات تلفکس: ۰۸۱-۳۸۲۹۱۲۷۶

۲. خیابان شهید حسین فهمیده، روبروی پارک مردم، فروشگاه اداره انتشارات

۳. خیابان مهدیه روبروی خانه معلم- انتشارات دانشجو

نمابندگی فروش در تهران: ۱. موسسه کتابیران، میدان انقلاب، خیابان لبافی نژاد غربی (بعد از چهار راه کارگر جنوبی)،

بعد از فروشگاه شیلان، پلاک ۲۳۷ تلفن: ۶۶۴۲۳۴۱۶-۶۶۴۲۶۶۸۷

۲. نوبردازان، میدان انقلاب، خیابان لبافی نژاد، بین ۱۲ فروردین و اردیبهشت، پلاک ۲۰۶ تلفن: ۶۶۴۹۴۴۰۹-۶۶۴۱۱۱۷۳

پیشگفتار

مقدمه

فصل اول: کلیات

۱	معنای لغوی جاودانگی
۲	معنای اصطلاحی جاودانگی
۴	فرق بین نسخ و تغییر
۴	نسخ در لغت
۴	نسخ در اصطلاح
۷	پاسخ به برخی شبهات
۸	شبهه اول
۹	نقد و بررسی
۱۰	شبهه دوم
۱۱	نقد و بررسی
۱۲	شبهه سوم
۱۳	نقد و بررسی
۱۳	شبهه چهارم
۱۴	نقد و بررسی
۱۴	فرق بین نسخ و بداء
۱۵	حقیقت «بداء» از نظر شیعه
۱۶	نقد و بررسی سخن فخر رازی
۲۰	معنای لغوی پویایی
۲۱	معنای اصطلاحی پویایی
۲۲	تعریف برگزیده
۲۲	معنای لغوی شریعت
۲۳	معنای اصطلاحی شریعت
۲۵	تفاوت دین و شریعت

معنای لغوی اسلام	۲۷
معنای اصطلاحی اسلام	۲۷
اسلام در قرآن	۲۹
مراتب اسلام	۳۲
رابطه اسلام با ایمان	۳۴

فصل دوم: دلایل جاودانگی شریعت اسلام

دلایل جاودانگی شریعت اسلام	۳۹
الف: جاودانگی شریعت اسلام از دیدگاه عقل	۳۹
۱. مطابقت با سرشت آدمی	۳۹
فطری بودن دین از منظر استاد مطهری رحمته الله علیه	۴۱
فطری بودن دین از منظر علامه طباطبائی رحمته الله علیه	۴۲
۲. همراهی با قافله علم و دانش	۴۵
۲-۱. جایگاه علم و دانش در اسلام	۴۶
۲-۲. تمدن عظیم اسلامی	۴۸
۲-۳. پاسخ به یک پرسش	۵۰
۲-۴. دیدگاه اول	۵۰
نقد و بررسی	۵۱
۲-۵. دیدگاه دوم	۵۱
نقد و بررسی	۵۲
۲-۶. دیدگاه سوم (نظریه مختار)	۵۳
۳. مطابقت با عقل و خرد	۵۶
ب: جاودانگی شریعت اسلام از منظر قرآن	۵۸
۱. آیاتی که بر جهانی بودن اسلام دلالت دارند	۵۸
۲. آیاتی که بر خاتمیت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله دلالت دارند	۶۰

۶۱	۲-۱. آیهی «خاتم النبیین»
۶۲	پاسخ به برخی تشکیکات
۶۳	الف: تشکیک اول
۶۳	ب: تشکیک دوم
۶۳	نقد و بررسی
۶۵	گفتار دانشمندان علم لغت در معنای خاتم
۶۷	گفتار مفسران در معنای خاتم
۶۹	ج: تشکیک سوم
۶۹	نقد و بررسی
۷۲	۲-۲. آیهی «وَمَنْ بَلَغَ»
۷۳	۲-۳. آیهی «ذکر»
۷۴	پاسخ به برخی شبهات
۷۵	شبهه اول
۷۵	نقد و بررسی
۷۶	شبهه دوم
۷۷	نقد و بررسی
۷۸	شبهه سوم
۷۸	نقد و بررسی
۷۹	معنای لغوی «امت»
۷۹	معنای قرآنی «امت»
۸۲	شبهه چهارم
۸۳	نقد و بررسی
۸۷	۳. آیاتی که بر فطری بودن مبانی و احکام اسلام دلالت دارند
۸۸	۳-۱. مفهوم فطرت
۸۹	۳-۲. فطرت به معنای عام و خاص
۸۹	۳-۲-۱. فطرت عام
۸۹	۳-۲-۲. فطرت خاص
۹۰	۳-۳. خاصیت امور فطری

۹۱	۳-۴. کیفیت دلالت آیه شریفه.....
۹۲	۳-۵. توهّم ناهماهنگی آیه فطرت با برخی آیات دیگر.....
۹۳	۳-۶. پاسخ توهّم.....
۹۴	۴. آیاتی که بر ولایت و امامت اهل بیت علیهم السلام دلالت دارند.....
۹۴	۴-۱. آیه ی تبلیغ:.....
۹۵	تحلیل و بررسی.....
۹۶	۴-۲. آیه اولی الامر.....
۹۶	تحلیل و بررسی:.....
۹۷	سخن فخر رازی در تعیین مصداق «اولی الامر».....
۹۸	نقد سخن فخر رازی.....
۹۸	۴-۳. آیه ی اکمال.....
۹۹	دیدگاه اول.....
۹۹	نقد و بررسی.....
۱۰۱	دیدگاه دوم.....
۱۰۲	نقد و بررسی.....
۱۰۲	دیدگاه سوم.....
۱۰۲	نقد و بررسی.....
۱۰۳	دیدگاه چهارم (نظریه مختار).....
۱۰۵	ج: جاودانگی شریعت اسلام از منظر روایات.....
۱۰۶	۱. روایاتی که دلالت مطابقی بر جاودانگی شریعت اسلام دارند.....
۱۰۷	۲. روایاتی که دلالت التزامی بر جاودانگی شریعت اسلام دارند.....
۱۰۷	۲-۱. روایاتی که بر خاتمیت پیامبر گرامی صلی الله علیه و آله دلالت دارند.....
۱۰۹	۲-۲. روایاتی که بر امامت و ولایت اهل بیت علیهم السلام دلالت دارند.....
۱۱۰	۲-۲-۱. حدیث غدیر.....
۱۱۲	۲-۲-۲. حدیث ثقلین.....
۱۱۴	۲-۲-۳. حدیث دوازده امام.....
۱۱۵	قادیانیه و شریعت اسلام.....
۱۱۵	تاریخ و مؤسّس.....

۱۱۵	ادعاهای میرزا غلام احمد
۱۱۷	نقد و بررسی
	فصل سوم: ارکان پویایی شریعت اسلام
۱۲۱	یک پرسش دیرینه
۱۲۱	الف: پاسخ علامه اقبال لاهوری
۱۲۳	نقد و بررسی
۱۲۴	ب: پاسخ برخی اندیشمندان معاصر
۱۲۶	نقد و بررسی
۱۲۷	ج: پاسخ مؤلف بسط تجربه نبوی
۱۳۰	نقد و بررسی
۱۳۴	نتیجه‌گیری
۱۳۵	۱- اصل اجتهاد و استنباط احکام
۱۳۷	الف) معنای لغوی اجتهاد
۱۳۹	ب) معنای اصطلاحی اجتهاد
۱۴۰	نقد و بررسی
۱۴۰	مرحله اول (سیر تاریخی واژه اجتهاد)
۱۴۳	مرحله دوم (بیان تفاوت‌های جوهری بین این دو نوع اجتهاد)
۱۴۵	مرحله سوم (موضع قاطع اهل بیت علیهم‌السلام در برابر اجتهاد رأی) ج: نقش زمان و مکان در اجتهاد
۱۴۸	ج- نقش زمان و مکان در اجتهاد
۱۴۸	۱. مفهوم زمان و مکان
۱۵۰	۲. کیفیت تأثیرپذیری احکام از زمان و مکان
۱۵۳	۳. نقش زمان و مکان در سیره معصومین علیهم‌السلام
۱۵۳	۳-۱. ۲۵ سال سکوت معنی‌دار امام علی علیه‌السلام
۱۵۳	۳-۲. مخالفت با بدعت‌های پیشین پس از تثبیت حکومت
۱۵۴	۳-۳. نرمش قهرمانانه امام مجتبی و قیام خونین سالار شهیدان علیه‌السلام
۱۵۴	۳-۴. بستن زکات بر اسب
۱۵۴	۳-۵. مصرف زکات
۱۵۵	۳-۶. شکل لباس

۱۵۵	۴. قلمرو تأثیر زمان و مکان
۱۵۶	الف) دیدگاه برخی متجددین
۱۵۷	نقد و بررسی
۱۵۷	ب) دیدگاه مختار
۱۵۹	۵. نقش زمان و مکان در سیره فقها
۱۶۱	د) اهمیت و جایگاه اجتهاد در نگاه اندیشمندان اسلامی
۱۶۳	۲. اصل ولایت و اختیارات حاکم اسلامی
۱۶۶	الف) مفهوم ولایت
۱۶۷	ب) اقسام ولایت
۱۶۷	۱. ولایت تکوینی و تشریعی
۱۶۸	۲. ولایت بر محجوران و جامعه خردمندان
۱۷۱	ج: گستره اختیارات حاکم اسلامی
۱۷۲	د: قلمرو اختیارات ولی فقیه از منظر فقها
۱۷۲	۱. نظریه قائلین به ولایت محدود فقیه (امور حسبه)
۱۷۳	قلمرو امور حسبه
۱۷۳	نقد و بررسی
۱۷۸	۲. نظریه قائلین به ولایت مطلقه فقیه
۱۸۰	نتیجه‌گیری
۱۸۸	پاسخ به برخی شبهات
۱۸۸	۱. نامعقول بودن نظام ولایت فقیه
۱۹۰	نقد و بررسی
۱۹۰	الف: تحلیل مفهوم ولایت
۱۹۴	ب: تفاوت «ولایت» با «وکالت»
۱۹۸	۲. ناکارآمدی مدیریت فقهی
۲۰۰	نقد و بررسی
۲۰۱	مدیریت علمی
۲۰۲	نقد و بررسی احتمال اول (نقش علوم تجربی در تدوین و جعل حقوق)
۲۰۴	نقد و بررسی احتمال دوم (نقش دانش‌آموختگان علوم تجربی در مدیریت و رهبری جامعه)

۲۰۶	 نقد و بررسی احتمال سوم (نقش علم در اجرای قوانین)
۲۰۸	 رابطه علم و فقه در عرصه مدیریت
۲۰۹	 نقد و بررسی
۲۱۰	 ۳. ولایت فقیه و دیکتاتوری
۲۱۲	 نقد و بررسی
۲۱۲	 ۱. دیکتاتوری
۲۱۵	 ۲. سلطنت و استبداد
۲۱۸	 ۴. پارادکس «انتصاب» و «نظارت»
۲۱۹	 نقد و بررسی
۲۲۱	 ۳. اصل جامعیت شریعت اسلام
۲۲۳	 رویکردهای مختلف در تفسیر جامعیت
۲۲۴	 ۱. رویکرد حداقلی (سکولار)
۲۲۵	 دلایل رویکرد دین حداقلی
۲۲۵	 دلیل اول
۲۲۵	 نقد و بررسی
۲۲۷	 دلیل دوم
۲۲۸	 نقد و بررسی
۲۲۹	 ۲. رویکرد حداکثری
۲۳۰	 دلایل رویکرد حداکثری
۲۳۰	 نقد و بررسی
۲۳۲	 ۳. رویکرد اعتدال‌گرایانه
۲۳۴	 نظریه برگزیده
۲۳۰	 ۴. اصل تبعیت احکام از مصالح و مفاسد واقعی

۲۳۸	۵. اصل تقدیم اهم بر مهم
۲۴۲	۶. پذیرش عقل در حریم دین
۲۴۴	رابطه عقل و دین
۲۴۶	۷. توجه به روح و معنی و بی تفاوتی نسبت به قالب و شکل
۲۴۸	۸. قوانین ثابت و متغیر
۲۵۰	۱. مقررات ثابت
۲۵۱	۲. مقررات متغیر
۲۵۲	نمونه‌هایی از قوانین متغیر
۲۵۲	الف. در زمینه روابط سیاسی و دیپلماتیک
۲۵۲	ب. در زمینه دفاع از کیان اسلام
۲۵۳	ج. در زمینه تحصیل علم و دانش
۲۵۳	۳. قواعد کنترل کننده
۲۵۴	الف: قاعده لاضرر
۲۵۶	ب: قاعده نفی عسر و حرج
۲۵۸	ج: اکراه و اضطرار
۲۵۹	خاتمه
۲۶۵	منابع و مأخذ

پیش گفتار

اسلام دینی است که به همه ابعاد زندگی انسان توجه کرده و در همه زمینه های فردی و اجتماعی، مادی و معنوی، دنیوی و اخروی برای انسان برنامه و دستورالعمل دارد، تعالیم اسلام صرفاً در یک دسته احکام عبادی و اخلاقی خلاصه نمی شوند، بلکه اسلام دارای یک نظام تشریعی کاملی است که در همه شئون جامعه دخالت می کند و قوانین آن به گونه ای فراگیر است که شامل مسایل اجتماعی، سیاسی، نظامی و خانوادگی می گردد.

اکنون باید دید اسلام با داشتن قوانین محدود، چگونه همه ی نیازهای انسان را برآورده ساخته و پاسخگوی هر مسئله ای است که با پیدایش موضوعات جدید مطرح می شود؟ پاسخی که اسلام به این نوع پرسش ها می دهد بیانگر رمز جاودانگی و پویایی شریعت اسلام و قابلیت انطباق آن بر همه عصرها و کامل بودن سیستم تشریع آن است؛ نگارنده ضمن اعتراف به بضاعت ناچیزش در صدد بررسی این موضوع برآمده و امیدوار است این نوشتار در مسیر نشر معارف اهل بیت (ع) و تحقق آرمانهای متعالی نظام مقدس جمهوری اسلامی محبوب گردد.

از آنجا که به ثمر رسیدن این اثر حاصل زحمات کثیری از دوستان می باشد از این روی بر خود فرض می دانم که از همه اساتید و عزیزانی که در امر تألیف، تدوین و چاپ این اثر راهنمایی و یاری نموده اند بویژه اساتید گرانقدر حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای اسحاق نیا، حضرت حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای غرویانی که با رهنمود های ارزنده بر غنای اثر افزوده اند، داوران علمی حجة الاسلام والمسلمین دکتر نیازی، حجة الاسلام والمسلمین دکتر فلاحی و جناب آقای دکتر فریدونی که قبول زحمت کرده و ارزیابی اثر را پذیرفتند و هم چنین از شورای محترم پژوهشی، معاونت محترم پژوهشی، مدیریت انتشارات دانشگاه بوعلی سینا و بقیه بزرگوان تقدیر و تشکر داشته و برای همه آنها از درگاه احدیت آرزوی سلامتی و توفیقات روز افزون مسألت نمایم.